

Körmös

Marcel Pangol szerint a színházteremben ülők mindegyike szükségszerűen más-más darabot néz; a moziban ellenben a nézők – attól függetlenül, hogy hol ülnek –, mindig azt látják, amit a kamera úgy már látott, vagyis: *mindannyian ugyanazt a filmet nézik*. Pangol észrevételét Virilio idézi legújabb könyvében, de nemcsak úgy, ornamentális célzattal, hanem a televízió ellen folytatott harcában használja tüzérségi fegyver gyanánt. Ha igaz Pangol észrevétele – érvel Virilio –, akkor az uniformizálódás legsötétebb mélységei felé haladunk, hiszen a tévé „jóvoltából” emberek milliói nézik a sokrétű valóságot ugyanabból a szemszögből, amelyből a kamera láttatja velük. Virilio aggodalma érthető. A nézőpont megválasztása nemcsak döntő filozófiai gesztus, hanem létélményünk és világnézetünk mérföldköve is. Nagyító lencséje alatt a hangya ijesztő vadállat, repülőgépről nézve Párizs picinyke játékkockákból összetákolt, félbehagyott labirintus. Vagy itt van egy másik példa: kislányaim nemrégiben láttak először valóságos lovakat, s nem győztek tiltakozni. Ezek nem igazi lovak – mondta egyikük –, mert a tévében a lovak sokkal kisebbek, meg aranyosabbak is.

Figyeltem őket, amikor haditudósítást mutat a televízió, s látom rajtuk, hogy számukra a háború pompás tűzijáték, önfeledt futkározás és jópofa bújócska. Érthető, hiszen picik még, honnan tudnák, miért is tudnák, hogy mit látnak? De nekem ilyenkor szokott eszembe jutni Marcel Pangol: vajon nem arról van-e szó, hogy tényleg mindannyian „ugyanazt a filmet” nézzük, s a gyerekek azok, akik gátlástalanul ki is merik fejezni, amit látnak? Mindenesetre, amikor legutóbb Kanizsán a lovakat nézegettük, én is kissé ormótlannak, meg valahogy olyan természetellenesnek találtam őket.

Seől